

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évi nyolczóra 3 fl. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-3r 7 kr., 2-6 kr., 3-6 kr. o. 6. Minden hirdetés után 80 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A nyitott cikkek sora után 20 kr. előfizetés mellett a szerkesztőséghez csatolnandó.

KIADÓ-HIVATAL:

Könyvtár, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, aug. 8. 1866.

(D.) A XIX-dik század második felét, mind a mellett, hogy e század nagy civilizációjával kérkedünk, egykor a történelem a legbarbárabb korszakok közé fogja sorozni. 1848-tól 1866-ig annyi vér ömlött ki egész Európában, oly barbár néplázadások s oly igazságtalan nagyhatalmi háborúk folytak, s az európai diplomatiában annyira nem volt erkölcsi erő a nemtelen vandalizmusnak s a vérontó becsvágyaknak ellene állani, hogy valóban e félszázadot sem arany, sem réz, sem vas, hanem a vér századának lehet nevezni.

Bellona véres istennője szemünk előtt lúzdott át e rövid pár évtized alatt. És e nagy pusztítás közt nem leljük fel a régi hadakozások férfiasabb, lovagiasabb jellemét; kormányok, rendes hadseregek néplázadásokkal, dinastiák forradalommal szövetkeztek, eszközül használnak fel a durva tömegeket, s hála fejében még mélyebb szolgáskodásba ejtve a megtizedelt népeket. Indoklatlan foglalások, szétlőrés a népek és hatalmak közötti szerződéseknél, egyik nemzetiségnek a másikra üsztatása, s végre mindnyájuknak elnyomása; orosz gazdálkodás, druz és maronita harc... im ezeket mutatja fel ez utóbbi, ezen civilizáltnak nevezett félszázad története.

Mintha neki indult volna az emberiség, hogy a legkifejlettebb gyilkos fegyverekkel pusztítsa ki a világból az embert, mint a bölényeket, tigriseket és medvéket kipusztította a világ nagy részéből. Százazatok s milliók gyilkoltattak le pár évtized alatt, s a politikai láthatár mitsem tisztult, a jövő még nagyobb zavarokkal s vérontásokkal fenyeget, egy eszme sincs rendbehozva a földkerekségen, egy állapot sincs megszilárdítva, csak az egy Amerika küzdött és győzött egy nagy eszméért, s csak ott van jövője a békének és polgári előmenetelnek.

És tán e nagy köztársaság is csak addig lesz boldog, míg azon eszmének nevezett hódítási, terjeszkedési, felforgatási és vérontási ürügy, melyet Európában nemzetiségi eszmének neveznek, nem csap át Amerikába is s nem idézi elő a fajok harcát, a melyek ott is épp oly heterogének, mint minálunk, s nem fogja a belső egyenetlenség s nagyarányú feldulni ott is a szabadságot, mely most példányként állt az emberiség előtt, arra tanítván, hogy a nemzetiség csak az alkotmányos önállás képessége által lehet eszmény, máskülönben nem hasonlítható össze a egyes népek alkotmányos szabadságával s önkormányzásával, mely Amerikát oly rövid idő alatt oly nagyra emelte; arra tanítván, hogy minden egyéb eszme ephemer eszme; az emberiség felett egy eszme van, a mely örök igazságképp fennáll, az alkotmányos önkormányzás eszméje, mely alatt minden egyén, minden fajcsoporth, minden hitfelekezet szabadon fejthesse ki erkölcsi és anyagi, nemzeti és elvi sajátosságait s tulajdonait; hol ne lehessenek elnyomó káosztok, suprematizáló nemzetiségek, hanem legyen általános szabadság s minden egyének s nemzetnek szabad fejlődése.

Annyi vérontás, mint az utóbbi pár évtized alatt, nem folyt a legvandalusabb korszakban is, mert régen a fegyverek tökélytelenebbek voltak, s a háború hosszasan s kevesebb vérontással folyt, de alig lehet két évtizedet felmutatni, hol a hadisten oly nagy területen hordozta volna végig véres zászlóját, mint az utóbbi évtizedekben.

China belháborúja, az angol s francia, afrikai s indiai gyarmatok lázadásai, a cserkeszek kétségbeesett küzdelme s bukása az oroszok ellen, a druz és maronita vérontás, a montenegríták, albaniták, szerbek, oláhok lázadásai, a török-orosz-angol-francia háború, Kalafát és Sebastopol, az erdélyi, magyarországi véres forradalom s fellázadás, a lengyel szerencsétlen forradalom, a francia forradalom s császárság, a spanyol lázadások, az olasz-osztrák-francia háború, a schleswig-holsteini háború, a mexikói s amerikai vérontások, és most a porosz-osztrák háború, a melyből ki tudja még minő nagy európai válság kerekedhetik. Cirkassziától, Chinától, Afrikától, az amerikai véghatá-

rokig egész földkereksége két évtized óta vérben fetréng; a népek nem győzik tartani a fegyveres erőt, az álladalmak nyakig adósodtak.

Im ez a korszak, mit egy fiatal nemzedék megélt, látott és tapasztalt, s ennyi vérrel, ennyi pénzzel az emberiség még egy mentő eszmét sem tudott kivívni, sőt éppen a mentő eszmét, a valódi emberi és polgári szabadságot mind elérhetlenebbé tette, a legnépesebb, a legdemocraticusabb eszmék a sima és udvaronc politikások tollából ragyogó gyémántként csillognak az abszolutizmus palatán, a mely alatt a népek nagyon szűkülnek, mert szuronyok lökdöszése, kártácsok pattogásai fogyasztják őket, s a köpeny alul végig foly a vér egész földkerekségen.

Melyik lesz az a hatalom, hol lesznek azon bölcsőbb népek, melyek legelőbb felfogják, hogy szabadság kell, jog és valódi alkotmány, s ezek egyedül boldogíthatják a társadalmat. Az egész világ alkotmányért kiált, s nagy része sehogy ki nem vívhatja, nagy része eljászdja azt!

Itt előttünk egy újabb válság. Poroszország letiporta Austriát, s a szerencse oly záporral zuhan rá, hogy kérdés, nem fogja-e éppen nagy szerencséje leverní lábáról. Ha igaz a nemzetiségi eszme, mit ez utóbbi pár évtized zászlóira írt, akkor nincs joga senkinek ellenezni, hogy 40 millió német Európa szívében egy nagy császársággá egyesüljön, és ha egyesült, ki fogja őt eltüntetni attól, hogy levelesse másokra nézve a nemzetiségi eszmét, s gyarmatává, adófizetőjévé tegye Európa minden népeit.

Negyven millió német ura gyilkos gyűtűpuskáival s ágyúival, holnap meghódíthatja Austriát s Magyarországot, holnapután adófizetőjévé teheti Olaszországot; az oroszokkal egyetértve megszathja keletet s elfoglalhatja, leigázhathatja Franciaországot, mely Napoleon közel történetű halálával úgy is a legnagyobb belforrongásnak lehet kitéve, minthogy már is jóllakott a nemzetiségi eszme dicsőségével, s polgári és álladalmi szabadságot s alkotmányos létet óhajt.

A német elemnél a kor eszméje kinőtte magát egy szörnynyé, a mely hivatva van, hogy az eszmét magát fölemészse maga körül, hogy maga táplálkozhasse.

És Európa mind nagyobb válság előtt áll, ha nem az egyedül örökigazságot, a népek s egyének alkotmányos önkormányzatát s önvédelmét állítja vissza, mint soha el nem évülhető eszmét.

Valjon ki kezd legelőbb alkotmányosan kormányozni, s hol lesznek a népek, melyek testvérileg vállalt vetnek egymásnak, s fiatalok s öregek megragadják a honvédelmi fegyvert, együtt védeni minden támadó hatalom ellen a közös szabadságot?

A magyar ügyben.

— A „Debatte“ aug. 5-iki számának vezércikkében olvassuk: „Austria területváltozás nélkül menekedett a háborútól, e hazai földön magunkat otthonosan érzni, s magunkat ott háziassan berendezni legsürgősebb kötelességünk. A népek ismerik e kötelességet, s égne a vágtyól azt betölthetni. A kormánytól függ, hogy nekik erre alkalmat adjon, s reméljük, hogy az nem fogja magát szűk keblének mutatni. A külbeke megőltése gr. Belcredi s Majlátnak kötelességüké teszi teljes figyelmeket a belbelső követelményeire fordítani. Igaz ugyan, hogy a Lajthán inneni rész tevékenységének baladéktalan megkezdése, melyre a birodalom ezen részének képviselete van hivatva — ághághatlan akadályban ütközik. Előbb ennek meg kell történnie az ellenségtől, s teljes egészében megint összetartóznia, mielőtt minden részének összemunkálására számíthatnánk. Másképp van ez Magyarországgal. Ott a mostani törvényhozási apparátus tökéletesen tevékenységre képes, egy fogás és a gépezet minden kerekét döbörögnek, s a mit felmunkálnak, az csak az összmunka részére válik. E részben kezeskedik nekünk Deák elaborátuma. És e szerint biztossággal adjuk át magunkat azon hazafias reménynek, hogy egy hét sem fog eltelni, s a megszabadító szó kimondatván, az országgyűlés Pestre ismét

összehívatik, hogy az a nagy műre helyezze az utolsó javító kezét stb.“

— A gréczi „Telegraf“ egy bécsi levelezője ezt írja a kormánykörökben állítólag készülő politikai fordulatról:

„Mint hitelen forrásból hallom, döntő körökben elismertik, hogy az alkotmányos Austria újjaépítéséhez oly gyorsan hozzá kell fogni, a mennyire csak lehet. A béke megkötése után csakhamar határozott lépéseket várhatunk. És ezen nézet lábrakapását a pénzügyi eszközök. Kaiserfeld szavai teljesülnek, mely szerint a „tökepenz alkotmányos“

„A magyar országgyűlés mielőbb össze fog hívati, s hozzá tehetjük a meghazudtolás félelme nélkül, hogy az ismeretes Deák-féle (azaz 15-ös bizottsági) munkát a közös ügyek kivételével és tárgyalása módjáról nemcsak országgyűlési tárgyalás alá kerülend. Ha az „államadósságok“ kérdése a birodalmi érdeknek annál kedvezőbb kezelést nyer, mint a mely tervben ajánlatik, abban foglalt többi kérdés gyors megoldást fog nyerni a képviselő és a kormány közt. Egy felelős magyar miniszterium kinevezése lenne ezután az első lépés a kiegyenlítésben, melyre nézve emez alkotmányos organum és a birodalmi kormány egyezkednek. Ez, az ily módon készült tervet, mint kormány előadást, a Lajthán inneni képviselő testület elé terjesztendő, még pedig egy, Bécsben egyetendő közös országgyűlés (Landtag) elé helyben hagyás végett, mire aztán azonnal a kormánynak szentesítése végett terjesztetnek elő.“

Fegyverszüneti szerződvény.

Utóbbi számunk végén közöltük a bécsi hivatalos lap által legutóbb közlített egyik okmányt a békeelőzeti szerződést, most itt közöljük a másikat, a mely a fegyverszünetre vonatkozik s így következik:

Az aláírtak: cs. kir. austriai tábornagy gr. Degenfeld és kir. porosz sorsgyalogsági tábornok B. Molke, minután austriai császár ő Felsége és porosz király ő Felsége által erre meghatalmazottak és teljhatalmaikat kölcsönösen rendben találták, fegyverszünetet kötnek következő feltételek alatt:

Minután ma a békeelőzetek aláírása megtörtént, az ellenségeskedések a cs. kir. austriai és kir. szász hadak közt egyrésztől, és a kir. porosz hadak közt másrésztől ezenel megszűnnek és aug. 2-kán négyheti fegyverszünet áll be. Ez alatt következő határozmányok állnak fenn:

1. §. A fegyverszünet alatt a kir. porosz hadak megtartják a területet, melynek nyugatra Eger, Pilsen, Tabor, Nenhaus, Zlabinsk, Znam, a határvonala, a fennevezett helyek befoglalásával. Délre a Thaya a Marchbai ömléséig, keletre az utóbbi folyó föléig Napajedlig és innen egy egyenes vonal Oderbergig képezi a határt.

2. §. Olmütz vára körül két mföldnyi, Josefstadt, Königrätz, Theresienstadt körül egy mföldnyi terület marad porosz részről a megszállásból kizárva, és a nevezett várak e kerületekhez szereshetik élelmezésüket. Olmütz vára a porosz területen keresztül egy hadiutat kap Weisskirchen-en és Meseritschen-ét, mely porosz részről meg nem szállható.

3. §. Az 1. §-ban meghatározott terület elérhetése végett mostani felállításukból a porosz hadaknak egyrészt a Meisau-Scheitelsdorf Wittingaun keresztül Taborra, másrészt Malaczka-Szakolczán keresztül Napajedre vezető hadiutak is két mértföldnyi kerülettel megszállási térrel állnak rendelkezésükre.

4. §. A porosz csapatoknak az 1. §. szerint átengedett területen belül a fegyverszünet tartama alatt jogukban áll az összes országos és vizintakat és vaspályákat használni, és a 2. §-ban nevezett váraknak nem szabad őket semmi módon sem gátolni ezek használatában. Ebből kivételik a fegyverszünet alatt a Prerau és Trübau közti vasútvonal, a mennyiben ez az olmützi vátérületen visz keresztül.

5. §. A cs. kir. austriai csapatok a folyó hó 24-kén meghatározott demarcationalis vonalat előbb át nem lépik, míg a porosz királyi csapatok utóháda a Thayan keresztül nem ment. Az illető határidő a cs. kir. kormánynyal azonnal közöltetni fog.

6. §. A porosz királyi csapatok által kitört országrészekben a betegek és azok ápolására visszamaradt orvosok és hivatalnokok a birt helyiségekben megmaradnak. Ezek kivül austriai hatóságok támogatása, az ellátás és a szállítási eszközök

zök biztosítottatnak nekik. A hazájukba visszazsallításnak, mi iránt porosz részről lehetőleg mielőbb gondoskodni kell, sem a fegyverszünet alatt, sem pedig annak utána akadályok útjába nem gürdithetők.

7. §. A porosz királyi csapatok élelmezése az általuk megszállott országrészek által eszközöltetik. Pénzbeli járulékok nem szedetnek porosz részről.

8. §. A cs. kir. államvagyon, cs. kir. rakományok és készletek, a mennyiben ezek a fegyverszünet beállta előtt még nem vétettek birtokba, porosz részről zár alá nem vehetők.

9. §. A cs. kir. kormány gondoskodni fog arról, hogy polgári hivatalnokai mielőbb állomásaikra visszatérjenek és a porosz hadsereg élelmezésénél közreműködjenek.

A július 27-től aug. 2-káig terjedő időközben az osztrák szász csapatok a mult hó 22-kén megállapított demarcationalis vonaltól, a mennyiben ez a Duna baloldalán fekszik, mindenhol fél mértföldnyi távolságra maradnak, ellenben porosz részről az előbb érintett demarcationalis vonalt átlépni nem szabad.

Nikolsburg, 1866. júl. 26.

Gr. Degenfeld Schonburg Ágost m. p. tábornagy.

B. Molke Hellmuth m. p. gyalogsági tábornok és a törzskar főnöke.

Hadi krónika.

Északi harostér.

— A porosz „Staatsanzeiger“ a következő hivatalos jelentést teszi közzé a július 3-diki kőnigrázi csatáról:

„Július 3-kán sikeres eredménye volt, három addig elválasztva volt porosz hadsereg szerencsén kivitt egyesülésének magán a csatamezőn, s a csapatok vitézsége a sikert teljes győzelemmé nevelte. Az osztrák hadak Csehországban állott a benső operationalis vonalon a határ és Silézia között. Poroszország nem kereste a háborút. Politikailag úgy, mint katonailag csak védelmi állást foglalt. Ama tartományok védelmét nem lehetett kivinni egy pontból. A vasutak nyugatról, északról és keletről az ország határán végződnek Halle, Torgau, Gölitz és Schweidnitznál. A további egyesülésnek ezek előtt, tehát ellenséges területen kellett megtörténni, s ez csak támadólag volt elérhető.

Austria ragadta meg a kezdeményezést a készülődésekre, Poroszország a cselekvésre. A Szászországba bevonulás nem annyira a királyság elfoglalását célozta, mint inkább az Elbe és 1-ös hadsereg hadtani átvonulását a drezda-bautzeni vonalon. A homlokzat kezdetleges kiterjedését 25 mértföldről 7-re rövidítette meg. Az összes hadak további egyesülésére Jicin jelöltetett gyűlőhelyül északi Csehországban. Hogy oda érhesse, a siléziai hadsereg feladata volt szemben az ellenséges főerővel a hegységen átkelni. E nehéz feladatot a koronaherczog ismételt és komoly csatákban megoldotta. Az állhatatosság, melylyel az 5-dik hadtest Steinmetz tük alatt három napig a túlnyomó ellen minden támadását visszaverte, a testőrhadtestnek lehetségesé tette a fényes eredményt és kibozta az 1-ös hadtestet a szorosokból. Mig így a siléziai hadsereg Glatz és Landshut felől Königinhof mellett a felső Elbénél összpontosult, addig Frigyes Károly hercege az 1-ös és elbei hadsereggel, melyek csekélyebb ellenséges haderővel állottak szemben, még a kitzbühni gyűlőhelyen túl Horitzig nyomult előre. Győzelmesen ütközött Podol, Turnau, Münchengrätz és Jicinél. A hadászati összeköttetés így helyre volt állítva, s a a taktikai együttműködés helyesen volt kombinálva, egy a csatában az ellenség körül fogására kellett vezetnie. Az osztrák szász hadsereget a következő állásban gyantították: az Elbe a homlokzat előtt, Josephstadt és Königrätz várak a szárnyakon. Ez állás rendkívül erős volt, azonban a siléziai hadsereg jobb szárnyánál állott. E hadsereg közvetlenül Horitz felé vonása tehát nem volt szándékolva.

„Július 2-kán, este 11 órakor, a főparancsnoksághoz azon tudósítás érkezett, hogy az ellenséges hadsereg az Elbén átkelt; rögtön elhatározott, hogy ott minden erővel támadnak. 12 órakor elkludtették az illető parancsokat, július 3-kán reggel 4 órakor a hadsereg főparancsnokság keze között voltak, s 7 órakor minden hadtest uton volt. Az első hadsereg legelőbb állott az ellenséghez. Ebből a Fransecky hadosztály Benatek felé, s a Horn hadosztály az országuton Sadowa felé nyomult előre. A második hadtest a Horn hadosztály jobb szárnyán maradt, a harmadik hadtest hátul tartaléknak. Midőn a Horn hadosztály reggel 8 óra felé Sadowához közeledett, néhány ágyúvővet ka-

